

2. december 2020
Sagsnr. 18/05563

AFGØRELSE FRA MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET

**MILJØ- OG
FØDEVAREKLAGENÆVNET**
Toldboden 2
8800 Viborg

AFGØRELSE om fredning af Dalene ved Resenbro i Silkeborg Kommune

Tlf. 72 40 56 00
CVR-nr. 37795526
EAN-nr. 5798000026070
nh@naevneneshus.dk
www.naevneneshus.dk

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 44, stk. 1, jf. § 40.¹

Miljø og Fødevareklagenævnet ophæver Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig dels afgørelse af 16. maj 2017 om at gennemføre fredning af Dalene ved Resenbro i Silkeborg Kommune.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse om at gennemføre fredning af Dalene ved Resenbro i Silkeborg Kommune på følgende ejendomme, der er afgrænset som vist på det medfølgende fredningskort, og som helt eller delvist omfatter følgende matrikelnumre:

Del af [matrikel1], [matrikel2], [matrikel3] og del af [matrikel4] alle Skellerup By, Linå, [matrikel5], [matrikel6], [matrikel7], [matrikel8], [matrikel9], [matrikel10], [matrikel11], [matrikel12], del af [matrikel13], [matrikel14], [matrikel15], [matrikel16], [matrikel17], [matrikel18], del af [matrikel19], [matrikel20], [matrikel21], del af [matrikel22], del af [matrikel23], [matrikel24], [matrikel25] og del af [matrikel26] alle Skellerup Nygårde, Linå, [matrikel27], [matrikel28], [matrikel29], [matrikel30] og [matrikel31] alle Silkeborg Markjorder, del af [matrikel32], [matrikel33], [matrikel34], [matrikel35], [matrikel36], [matrikel37], [matrikel38], [matrikel39], [matrikel40], del af [matrikel41], [matrikel42], del af [matrikel43], [matrikel44], [matrikel45], del af [matrikel46], [matrikel47], [matrikel48], del af [matrikel49], [matrikel50], del af [matrikel51], [matrikel52], [matrikel53], del af [matrikel54] (og et umatrikuleret areal) alle Hårup By, Linå.

Fredningen af Dalene ved Resenbro gennemføres med følgende bestemmelser, som herefter gælder for fredningen:

¹ Lovbekendtgørelse nr. 240 af 13. marts 2019 om naturbeskyttelse med senere ændringer.

§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål

- at sikre og forbedre de landskabelige værdier i området og herunder sikre, at området fremtræder som et overvejende skovdækket landskab afbrudt af golfbane, dyrkede marker, hede, overdrev og søer,
- at bevare og forbedre områdets naturværdier, herunder levesteder og spredningsmuligheder for plante- og dyreliv, blandt andet ved at området ikke fragmenteres, og at eksisterende naturområder beskyttes og sikres sammenhæng og særligt i relation til matr.nr. [matrikel45] Hårup By, Linå at udvikle lysåben natur til understøtning af Natura 2000-område N57 (H181) Silkeborgskovene,
- at sikre de geologiske interesser og skabe grundlag for, at der sker en formidling af disse,
- at sikre og forbedre områdets rekreative kvaliteter, herunder offentlighedens adgang til området via et stisystem,
- at skabe grundlag for naturpleje, og
- at medvirke til at sikre at naturtyper og arter, som er omfattet af Natura 2000-beskyttelse, har en gunstig bevaringsstatus.

§ 2 Fredningsområdet

Fredningsområdet afgrænses som vist på kortbilag.

§ 3 Bevaring af området

Fredningsområdet skal bevares i sin nuværende tilstand, medmindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved forudgående dispensation fra fredningsnævnet, f.eks. i forbindelse med naturgenopretning/naturforbedring eller rekreativ anvendelse.

§ 4 Arealernes drift og anvendelse

Skov (stk. 1-4):

Stk. 1. Skovparceller, vist med særlig signatur på fredningskortet, og omfattende både offentlige skove og visse private skove, skal drives i overensstemmelse med de til enhver tid gældende principper for naturnær skovdrift. Fredningen er ikke til hinder for, at skovarealerne kan overgå til driftsformer, hvor der tages yderligere biodiversitetshensyn.

Stk. 2. Principper for naturnær skovdrift er på fredningstidspunktet:

- Vedvarende skovdække og naturlig foryngelse.
- Større anvendelse af hjemmehørende træarter.
- Flere forskellige træarter og træer af forskellig alder på det samme areal.

- Flere gamle træer, mere dødt ved og sikring af værdifulde nøglebiotoper.
- Færre grøfter og genskabelse af tidligere vådområder.
- Ingen anvendelse af gødsning og pesticider.

Stk. 3. Privat skov, der ikke efter fredningen skal drives naturnært, kan drives som hidtil.

Stk. 4. Der kan ved rydning af artsfattig ikke-hjemmehørende nåleskov undlades genplantning med henblik på at opnå et varieret skovbillede med lysåbne partier, som kan tilgodese arter knyttet til disse naturtyper.

Arealer i landbrugsmæssig omdrift (stk. 5-7):

Stk. 5. Landbrugsjord i omdrift kan udnyttes som hidtil. Dog er tilplantning med juletræer, energipil, elefantgræs og andre flerårige udsigtshæmmende afgrøder ikke tilladt.

Stk. 6. Undtaget herfra er de på fredningskortet markerede arealer med juletræssignatur på matr.nr. [matrikel10], [matrikel15], [matrikel14], [matrikel19] og [matrikel5] Skellerup Nygårde, Linå. Dog skal juletræer langs [A1] på matr.nr. [matrikel10] Skellerup Nygårde, Linå i et 10 meter bredt bælte afdrives indenfor 6 år efter fredningens endelige gennemførelse. Der må herefter ikke genplantes juletræer i et 10 meter bredt bælte langs [A1].

Stk. 7. Læhegn af hjemmehørende arter og buske kan på matr.nr. [matrikel10] Skellerup Nygårde, Linå plantes indtil 7 meter fra [A1]s trace mellem vej og juletræer.

Beskyttet natur (stk. 8):

Stk. 8. Søer, enge, heder, overdrev og moser, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 eller skovlovens § 28, må ikke tilstandsændres. Fredningsnævnet kan i særlige tilfælde dispensere til brug af bekæmpelsesmidler til f.eks. bjørneklo.

Ny natur (stk. 9-10):

Stk. 9. Matr.nr. [matrikel45] Hårup By, Linå skal fremstå med overvejende lysåben natur. Det sikres gennem hegning, græsning, høslet og rydning af opvækst efter behov. Områdets afgrænsning og landskabsmæssige fremtoning kan dog moderes med opvækst eller i begrænset omfang beplantning, så der dannes naturlige skovbryn og afrunding af habitatskov-naturtyper til gavn for biodiversitet og sløring af indsigt til erhvervsområde og motorvej. Plejemyndigheden skal udarbejde en samlet plan for udvikling og benyttelse af området, der skal forelægges fredningsnævnet til godkendelse senest et år efter, at fredningen er gennemført.

Stk. 10. Der må på matr.nr. [matrikel45] Hårup By, Linå fremover ikke foretages intensiv landbrugsdrift, jordbehandling, gødskning eller sprøjtning. Fredningen skal dog ikke være til hinder for, at der i en overgangsperiode på 5 år fra den endelige fredning etableres og høstes afgrøder med den nødvendige jordbehandling, men uden gødskning og sprøjtning med det formål at fjerne næringssalte og fremskynde reduktion af næringsstofpuljen i det tidligere dyrkningslag og dermed sikre øget biodiversitet.

Haver (stk. 11):

Stk. 11. Private haver er undtaget fra disse bestemmelser.

Dræning (stk. 12):

Stk. 12. Sædvanlig vedligeholdelse af bestående dræningsanlæg er tilladt, mens nydræning, ændringer af eksisterende dræns placering, herunder nedlægning af drænrør i større dybde end hidtil og ændringer af eksisterende dræns dimensioner er forbudt.

§ 5 Byggeri mv.

Stk. 1. Der må ikke etableres nye boliger i området, hverken i eksisterende bebyggelse eller som nybyggeri. Det gælder dog ikke medhjælper- og generationsskifteboliger, der på fredningstidspunktet lovligt kan etableres i medfør af lov om planlægning § 36, stk. 1, nr. 12 (på landbrug større end 30 ha).

Stk. 2. Der må heller ikke opføres anden ny bebyggelse, herunder skure, boder, jagthytter og lignende. Forbuddet omfatter også legeredskaber, terrasser, drivhuse og andre faste indretninger uden tilknytning til den eksisterende bebyggelse. Sådanne konstruktioner kan opføres på arealer, som er omfattet af fredningskortets signatur ”hus og have med gårdsplads”.

Stk. 3. Eksisterende helårshuse beliggende i landzone kan om- og tilbygges, så det samlede bruttoetageareal ikke overstiger 500 m². Fredningen er ikke til hinder for indvendig ombygning af eksisterende bygninger. Øvrige om- og tilbygninger kan kun ske efter dispensation fra fredningsnævnet. Opsætning af solcelleanlæg kræver tillige fredningsnævnets dispensation.

Stk. 4. Bygninger, som er nødvendige for landbrugsdriften, kan opføres i tilknytning til eksisterende bebyggelse efter fredningsnævnets forudgående godkendelse for så vidt angår byggeriets udformning, størrelse og placering.

Stk. 5. Oprettelse af pelsdyrfarme og fjerkræsfarme uden for eksisterende bygninger samt oprettelse af drivhusgartnerier er som særligt landskabsmæssigt skæmmende ikke tilladt.

Stk. 6. Det er ikke tilladt at opføre ridehaller.

Stk. 7. Fredningen er ikke til hinder for midlertidig anbringelse af skurvogne eller skure, der i kortere perioder på højst til 6 uger er nødvendige for skovdrift eller naturpleje.

Stk. 8. Fredningen er ikke til hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for får, kreaturer og lignende efter fredningsnævnets forudgående godkendelse af udformning, størrelse og placering.

Stk. 9. Byggeri skal tilpasses den eksisterende bebyggelse og det omkringliggende landskab.

Stk. 10. Deponering må ikke finde sted.

§ 6 Faste konstruktioner og anlæg

Stk. 1. Der må ikke etableres faste anlæg og konstruktioner som f.eks. tårne, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer og master. Der må ikke føres luftledninger over arealerne.

Stk. 2. Der må ikke etableres belysning i det fredede område. Dog må der i tilknytning til boliger og driftsbygninger etableres sædvanlig nedadrettet belysning og langs de større veje sædvanlig vejbelysning.

Stk. 3. Der må ikke etableres nye veje i fredningsområdet. Eksisterende veje må ikke udvides eller forlægges.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for, at der efter fredningsnævnets forudgående godkendelse etableres cykelstier langs vejene, der afgrænser fredningen, og langs [A2] og [A3].

Stk. 5. Udenfor have- og gårdspladsarealer må der ikke anbringes campingvogne eller lignende, og teltslagning må ikke finde sted. Undtaget fra forbuddet er teltning af kortere varighed på egen ejendom, teltning til spejderformål med ejers samtykke og teltning på dertil indrettede primitive overnatningspladser, hvis placering og indretning forudgående er godkendt af fredningsnævnet.

Stk. 6. Etablering af sportsanlæg som golfbaner (se dog § 7), skydebaner, motorbaner, ridebaner og landingsbaner for fly og helikoptere mv. er ikke tilladt.

Stk. 7. Der må opsættes almindelige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug. Hegnene skal holdes i jordfarver. Eventuelle hegn, der er begrænsende for offentlighedens adgangsmuligheder efter naturbeskyttelsesloven, skal forsynes med en stente eller lignende.

Stk. 8. Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen på foranledning af plejemyndigheden.

§ 7 Silkeborg Golfbane

Stk. 1. Den eksisterende golfbane indenfor fredningsområdet kan fortsætte i det nuværende omfang. Banerne må ikke udvides. Ændring i banernes udstrækning kræver fredningsnævnets forudgående godkendelse. Der kan inden for de intensivt plejede arealer uden fredningsnævnets godkendelse ske ændringer i tee-steder, greens og bunkers samt anlægges øvegrens og bunkers på driving range, hvis der ikke sker en udvidelse af golfbanen.

Stk. 2. Indenfor de på fredningskortet med særlig signatur angivne felter er fredningen ikke til hinder for byggeri, parkeringsplads mv. i relation til golfbanens funktion som golfbane. Fredningen er heller ikke til hinder for, at det eksisterende skur på driving range flyttes længere mod øst med en placering umiddelbart vest for træningscentret og i den forbindelse udvides og placeres indenfor byggefeltet på fredningskortet. Fredningsnævnet skal forudgående godkende konstruktionernes udformning, størrelse og placering.

Stk. 3. Indenfor en bræmme på 25 meter fra de intensivt plejede arealer i form af teesteder, greens, fairways og semiroughs kan der ske en skånsom pleje af skov- og hedeområder efter den hidtidige praksis, herunder fjernelse af væltede træer og invasive arter samt fjernelse af f.eks. birkeris af hensyn til hedevegetationen. Hvis golfbanen nedlægges, skal arealet reetableres til enten skov, der drives naturnært, eller udlægges til naturarealer, der afgræsses, eller med høslet. Hvis golfbanen nedlægges, kan de eksisterende bygninger anvendes til andet formål efter fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for, at der i forbindelse med turneringer og andre tilsvarende arrangementer etableres midlertidige tiltag, der er nødvendige og sædvanlige ved sådanne arrangementers gennemførelse, f.eks. telte, tilskuertribuner, mobile sendestationer, affaldsstativer, toiletter, boder, skilte, afspærringer og befæstelse af skovveje med køreplader.

Stk. 5. Offentlighedens adgang og færdsel på golfbanen følger de almindelige regler i naturbeskyttelsesloven og skovloven. Det betyder, at der er ret til færdsel til fods og på cykel ad eksisterende veje og stier, medmindre klare sikkerhedsmæssige begrundelser taler for det modsatte. Om vinteren, hvis der ikke spilles golf, er der offentlig adgang overalt til fods samt på langrendsski på de af golfklubben anlagte langrendsløjper. Uanset foranstående er der ikke adgang på indhegnede arealer.

§ 8 Terrænændringer mv.

Stk. 1. Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres. Råstoffer må ikke udvindes, heller ikke til eget brug.

Stk. 2. Forbuddet imod terrænændringer gælder ikke i private haver.

§ 9 Offentlighedens adgang

Stk. 1. Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love, og eksisterende veje og stier er således åbne for offentlighedens færdsel til fods eller cykel, jf. naturbeskyttelseslovens § 26.

Stk. 2. Eksisterende og nye stier, som vist med særlig signatur på fredningsskortet, må ikke nedlægges. Fredningsnævnet kan forudgående godkende, at stiers, vejenes og markers nuværende trace kan ændres, hvis der er særlige samfundsmæssige begrundelser, og hvis den samlede stiforbindelse gennem landskabet opretholdes.

Stk. 3. For arealer, som på fredningstidspunktet er ejet af enten kommunen eller staten, gælder det, at der uanset fremtidigt ejerforhold er fri fladefærdsel til fods overalt og på alle tider af døgnet. Undtaget fra denne bestemmelse er arealer, som er opdyrket.

Stk. 4. På matr.nr. [matrikel45] Hårup By, Linå etablerer og vedligeholder Naturstyrelsen adgangsmuligheder via stenter, klaplåger eller lignende. Der kan til opfyldelse af fredningens formål etableres publikumsfaciliteter på arealet såsom stier, adgangsveje, shelters, bord/bænke og lignende. Naturstyrelsen etablerer en mindre grusbeltet parkeringsplads i ejendommens sydøstlige hjørne.

Stk. 5. Som en forlængelse af [A1] skal der senest 1 år efter fredningens gennemførelse etableres et trampespor langs det levende hegn på matr.nr. [matrikel9] Skellerup Nygårde, Linå, jf. særlig signatur på fredningsskortet. Landbrugsmaskiner kan krydse trampesporet som hidtil, så samdrift af matr.nr. [matrikel9] Skellerup Nygårde, Linå og [matrikel3] Skellerup By, Linå fortsat kan ske.

§ 10 Naturpleje

Stk. 1. Plejen af naturarealer, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, skal tilrettelægges med øget biodiversitet for øje.

Stk. 2. Plejemyndigheden bør tilstræbe efter aftale med berørte lodsejere, at der på skovarealer, som efter fredningen ikke drives naturnært, bevares

et antal store træer i hele deres levetid og forfald som levested for den flora og fauna, der er knyttet hertil.

Stk. 3. Plejen bør tilstræbe, at der efter aftale med berørte lodsejere skabes udsigtskiler ned gennem slugterne, således at det dramatiske istidslandskab på udvalgte steder kan opleves i en større sammenhæng.

Stk. 4. I områder med stævningstræer bør det sikres, at der etableres nye stævninger på yngre træer, så der finder en foryngelse sted.

Stk. 5. Fredningen er ikke til hinder for, at der med fredningsnævnets forudgående godkendelse kan genskabes den naturlige hydrologi i området.

§ 11 Plejemyndighed og plejeplaner

Stk. 1. Plejemyndigheden kan gennemføre pleje i henhold til den til enhver tid gældende plejebekendtgørelse.²

Stk. 2. Plejen kan bl.a. gå ud på etablering af primitive publikumsforanstaltninger med lodsejers samtykke, f.eks. borde, bænke og affaldskurve og opsætning af sædvanlige husdyrhegn og læskure til dyr.

Stk. 3. Mål for naturplejen fremgår af § 10.

§ 12 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

Fredningens afgrænsning og indhold fremgår yderligere af fredningskortet, der er medtaget som bilag til afgørelsen.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om at gennemføre fredningen er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.³ Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Er afgørelsen offentliggjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af nævnet, jf. § 1 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, der har behandlet sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 9, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

² På fredningstidspunktet Bkg. nr. 924 af 27. juni 2016 om pleje af fredede arealer og tilsyn.

³ Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	10
2.	Fredningsforslaget.....	10
3.	Fredningens afgrænsning	12
4.	Beskrivelse af fredningsområdet	13
5.	Frednings- og planlægningsmæssige forhold.....	19
6.	Fredningsnævnets behandling og afgørelse	20
6.1	Fredningsnævnets behandling af sagen.....	20
6.2	Fredningsnævnets afgørelse	21
7.	Klager og bemærkninger.....	27
7.1	Klage indgivet af Danmarks Naturfredningsforening.....	27
7.2	Klage indgivet af lb.nr. 11, [V1]	28
8.	Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling og afgørelse i sagen	30
8.1	Sagens behandling.....	30
8.2	Miljø- og Fødevareklagenævnets indledende bemærkninger	31
8.3	Miljø- og Fødevareklagenævnets generelle bemærkninger	32
8.3.1	Fredningens gennemførelse	32
8.3.2	Fredningens afgrænsning	32
8.3.3	Fredningens indhold.....	32
8.4	Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger til klagepunkter	34
8.5	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse	34

1. Indledning

Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig del har den 16. maj 2017 truffet afgørelse om at gennemføre en fredning af Dalene ved Resenbro i Silkeborg Kommune. Fredningsnævnet har samtidig i anledning af fredningen truffet afgørelse om erstatning i en separat afgørelse af 16. maj 2017.

Fredningssagen blev rejst den 18. november 2013 af Danmarks Naturfredningsforening. Foreningen fremlagde under sagens behandling revidere fredningsforslag.

Fredningsområdet omfatter et areal på ca. 566,6 ha, som ejes af 27 lods-ejere.

Formålet med fredningen er fortrinsvis at bevare og forbedre natur- og landskabsværdierne, så området fremtræder overvejende skovdækket samt at levesteder og spredningsmuligheder for plante- og dyreliv bevares, at sikre de rekreative kvaliteter, at sikre de geologiske værdier samt medvirke til at sikre en gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter i habitatområdet.

Fredningsnævnets afgørelse i medfør af naturbeskyttelseslovens § 40 er af en lodsejer, jf. § 43, stk. 2, nr. 1, og Danmarks Naturfredningsforening, jf. § 43, stk. 2, nr. 4, påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet, jf. naturbeskyttelseslovens § 43, stk. 1.

Den samlede erstatning og godtgørelse overstiger 500.000 kr., og Miljø- og Fødevareklagenævnet skal derfor endvidere efterprøve fredningsnævnets afgørelse om fredning i dens helhed, jf. naturbeskyttelseslovens § 42.

Fredningsnævnet har endvidere den 22. juli 2019 efter miljøvurderingslovens⁴ § 10, jf. § 8, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 1, nr.1, truffet afgørelse om, at der ikke er pligt til at udarbejde en miljøvurdering i forbindelse med behandlingen af forslaget om fredning af Dalene ved Resenbro. Afgørelsen er ikke påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

2. Fredningsforslaget

Om baggrunden for fredningen fremgår følgende af fredningsforslaget gengivet fra fredningsafgørelsen:

”Silkeborg by ligger placeret i et af Danmarks smukkeste landskaber. Dybe slugter skærer sig ned i det højtliggende moræneplateau og er naturlige adgangsveje til Gudenåens brede ådal og grønne enge. Hvor terrænet har villet det, er åen omdannet til en række af store søer på sin vej ud i Randers Fjord. Øst for Silkeborg ligger Nordskoven, som er ejet af Naturstyrelsen og delvist habitatområde. Det område, som foreslås fredet strækker sig

⁴ Lovbekendtgørelse nr. 973 af 25. juni 2020 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM).

østpå fra Nordskoven og sydpå fra Gudenåens brede smeltevandsterrasser og skrænter. Længere mod øst brydes skoven af en golfbane, som mellem de græsklædte spillebaner stadig har langstrakte parallelle områder med skovklædte skrænter. Endnu længere mod syd på det høje moræneplateau ned mod [A4] og Hårup, er jorden opdyrket, og giver mulighed for udsigt mod nord, imod skovene og Gudenådalen. Her fornemmes de geologiske formationer i en sammenhæng, der vidner om en dramatisk dannelse i slutningen af sidste istid. Overalt i fredningsområdet findes små og større naturområder med eng, hede, mose, overdrev og søer. Tillige hermed fortæller talrige fund i jorden os, at område gennem mange tusinde år har været attraktivt bosætningsområde for vores forfædre. Nye fund dukker op med jævne mellemrum når der skal anlægge veje, nye erhvervsområder og i forbindelse med den almindelige landbrugsdrift.

Nord for Gudenåen ligger Gødvadfredningen fra 1978, som omfatter over 600 ha. Baggrunden for den fredning var ligeledes områdets store landskabelige og geologiske værdier. Gødvadfredningen blev gennemført for at bevare området i den nuværende tilstand, dog med mulighed for en række landskabelige og naturmæssige forbedringer. Nærværende fredningsforslag støder mod nordvest op til gødvadfredningen, så de værdifulde naturområder og landskaber på begge siden af Gudenåen beskyttes, plejes og udvikles i en sammenhæng.

Fredningsområdet er på grund af sin beliggenhed umiddelbart uden for Silkeborg under konstant pres fra byudvikling, erhverv, veje og idrætsanlæg. Bare inden for de seneste få år er golfbanen blevet udvidet fra 18 til 27 huller. Før udvidelsen henlå udvidelsesarealet i skov, som i forbindelse med udvidelsen delvist blev fældet. Desuden blev terrænet jævnet og drænet og fremtræder i dag meget friseret og parkagtigt. Lokalplanen som regulerer golfbanen omfatter ca. 140 ha, hvoraf golfklubben lægger beslag på 115 ha. Her ud over er der 25 ha såkaldt tilgrænsende arealer, som ikke er golfbane i dag, men hvor ønsket om, at de helt eller delvist skal overgå til golfbaneformål er nærværende.

I golfbanens nordlige grænse mod Resenbro er der inden for de allerseneste år udlagt et område til boliger. Området var ellers tænkt som et "ukrænkeligt bufferareal" mellem beboelsen og golfbanen, men planer kan ændres, og blev det altså også her.

Mod nordøst støder fredningsområdet op til Jyllandsringen, som er et motorsportsanlæg med dertil hørende funktioner. Anlægget er placeret på en af de fremskudte terrasser 65 meter over havet. Anlægget er med jævne mellemrum blevet udbygget, og det kan forventes, at der også i fremtiden vil opstå ønsker om udvidelser, som kan påvirke naturen og landskabet negativt.

Endelig er der kommunale ønsker om at forlægge [A4] fra det nuværende tracé og længere mod nord, ind i det område som foreslås fredet. Dette vil

imidlertid fragmentere det foreslåede fredningsområde og reducere det i størrelse. Netop områdets størrelse og sammenhængende karakter uden væsentlige gennemkrydsende veje og anlæg, der ville virke som barrierer for spredning af flora og fauna, gør områdets vigtigt som levested for vilde dyr og planter. Samtidig vil en forlægning af vejen kunne få både negative landskabelige konsekvenser samt svække muligheden for at formidle den geologiske historie i landskabet, der både rummer den flade, terrassedelte dalbund, dalens sideskråninger, erosionsslugterne og det jævnt kuperede moræneplateau ovenfor dalen længst mod syd.

Også tilplantningen med juletræ er en trussel imod fredningsværdierne, da det er en faktor der i høj grad omformer landskabets karakter ved sin sløring af terrænformerne og spærring af udsigten. Særligt i fredningsområdets østlige del omkring [A1], vil der kunne opnås store landskabelige gevinster ved at fjerne eksisterende juletræer tættes på vejen og forhindre nye juletræsplantager. Hovedparten af de eksisterende juletræbeplantninger vil dog kunne opretholdes, men steder, hvor der er særlige landskabelige og naturmæssige værdi, er der behov for en afvikling på sigt, hvilket fredningsforlaget lægger op til.

Fredningens formål er at sikre sammenhæng mellem de fredede områder nord for Gudenåen og skovene vest for fredningsområdet. Endvidere er formålet at sikre og udvikle de tilbageværende natur- og landskabsværdier, sikre områdets rekreative og geologiske værdier samt sikre at området ikke fragmenteres, og at der gennem pleje og drift sker en udbygning af naturområdernes indbyrdes sammenhæng inden for området, således at området med tiden udvikles til en tilstand med større naturindhold samt landskabelig og rekreativ værdi. Fredningen vil kunne bidrage til at sikre levesteder for en lang række truede arter i området, og vil understøtte arbejdet med at stoppet tabet af biodiversitet senest i 2020 som Danmark har forpligtet sig til.”

3. Fredningens afgrænsning

Fredningsområdets sydvestlige grænse udgøres af [A5], mens den sydøstlige udgøres af [A4]. Ved [A4] går fredningsgrænsen langs med de udlagte arealer til erhvervsudvikling i Hårup. Ved Skellerup Nygårde slår fredningsgrænsen et knæk østpå og fortsætter ad [A6] til den nu nedlagte grusgrav. Herefter følger grænsen en foreslået ny sti nogenlunde i det spor, hvor [A1] har gået. Herefter fortsætter fredningsgrænsen mod nordvest langs Jyllandsringen og op til boligområdet [A7], [A8], [A2] og [A9], som fredningsgrænsen løber op ad. Mod nordvest og til [A5] løber grænsen mellem Silkeborg Golfbane og Resenbro, og fortsætter vest på til Naturstyrelsens arealer og Gødvaadfredningen.

Det område, som foreslås fredet, omfatter 27 lodsejere, hvoraf de 24 er private, som tilsammen ejer ca. 247 ha. De øvrige lodsejere er Banedanmark med 4,60 ha, Silkeborg Kommune med 10,72 ha og Naturstyrelsen

med 203,15 ha. Desuden er der et umatrikuleret § 3-areal i Gudenåen på 1,02 ha.

4. Beskrivelse af fredningsområdet

Fredningsområdet er beskrevet nærmere i fredningsforslaget, som er gengivet i fredningsnævnets afgørelse om fredning (s. 3ff).

Det fremgår af afgørelsen, at:

”Landskabet og den geologiske udvikling

Sidste istid (Weichsel istiden) varede fra ca. 115.000 år til 10.000 år før nu og er i al væsentlighed den begivenhed, der har skabt nutidens landskab i Silkeborg kommune. Store dele af landet var under Weichsel istiden isfrit. Under istiden var der flere større og mindre isfremstød. I den tidlige del af istiden tyder undersøgelser på, at isen har dækket det vestlige Jylland frem til Ringkøbing Fjord. Den mest markante begivenhed finder dog sted sidst i Weichsel istiden hvor isfronten, efter tilbagesmeltning fra det vestlige Jylland, igen rykker frem fra nord og nordøst, til det der i dag betegnes som Hovedopholdslinien. Hovedopholdslinien udgør i dag et markant landskabselement. Årsagen til Hovedopholdslinjens markante præg er, at isfronten stod det samme sted i lang tid. I den tid strømmede smeltevandet fra isfronten mod vest og dannede den vestjyske hedeslette. Efter tilbagesmeltning fra Hovedopholdslinien følger endnu et isfremstød fra sydøst, som danner den Østjyske Israndslinie. Under tilbagesmeltningen af isfronten blev der efterladt større blokke af is. Isblokkene dannede et dødislandskab, hvor der senere opstod lavninger og søer i landskabet. Dødislandskaber ses blandt andet umiddelbart nord for Silkeborg by samt i den nordvestligste del af kommunen langs med Hovedopholdslinien. I takt med israndens tilbagesmeltning skabtes der hele tiden nye afdræningssystemer. Ved tiden for isfremstødet til den Østjyske Israndslinie foregik afstrømningen således til Randers Fjord. Karakteristisk for Gudenå Systemet er terrasserne, som kan observeres i nutidens ådale dannet under afdræningen. Terrasserne er dannet i forbindelse med skiftende afdræningsforhold. En øget afsmeltning eller ændrede afdræningsforhold betød, at smeltevandet erode rede sig dybere ned i en allerede eksisterende smeltevandsdal. Langs ådalsiderne ligger aflejringer fra det tidligere afdræningsniveau efterfølgende tilbage og danner i dag terrasser. Gudenå Systemet omfatter et helt dalkompleks af afdræningsveje for smeltevandet fra det øst- og midtjyske landområde. Systemet strækker sig fra Silkeborg by mod nord op til Randers Fjord. Afsmeltningen er foregået i flere stadier karakteriseret ved terrasser i forskellige niveauer langs dalsiderne.

Gudenåen er Danmarks længste å med sine 158 km. Den snor sig gennem Silkeborg og er med til at gøre byen til en af landets smukkeste byer. Fra sit udspring i Tinnet Krat løber åen ad omveje mod nord, hvor den blandt andet passerer Mossø og Salten Langsø, inden den passerer gennem Silkeborg og videre mod nordøst på sin vej mod Randers Fjord. Umiddelbart øst

for Silkeborg passerer Gudenåen gennem Resenbro, der er forstad til Silkeborg. Resenbro er en langstrakt bydannelse langs med og syd for Gudenåen, der ligger som en visuel grænse mellem åen og det bagvedliggende landskab. Dette landskab, som engang hang naturligt sammen med Gudenådalen, hører til et af landets flotteste. Med dybe slugter, stejle skrænter og højtliggende bakker kan man gemme sig i terrænet eller på toppen få en udsigt over det midtjyske skov og sølandskab. Gennem de sidste mange år er der gjort store indgreb i landskabet til både golfbane og motorsportsbane, ligesom den almindelige skov- og landbrugsdrift sine steder har skabt et juletræstilplantet landskab, som hverken giver udsigter eller artsrig natur.

[...]

Skovene

Skovene, der dominerer omkring halvdelen af fredningsområdet, er en del af Nordskoven. Nordskoven ligger, som en bred odde i et knæk på Gudenåen med Brassø mod syd og Silkeborg Langsø mod nord. Landskabet er præget af bøgeskov og bevoksninger med graner, bl.a. store douglasgraner fra Nordamerika. De centrale dele er et højland, der afgrænses af stejle skrænter ned mod flade smeltevandssletter.

Hårup Sande i fredningsområdets vestlige del er et tidligere sandflugtsområde. Fyrreskoven i Hårup Sande blev plantet fra ca. 1850 på det røde sand for at standse sandflugten. [...]

Det er ikke fredningens intention at bevare den ensartede og artsfattige nåleskov, men omvendt heller ikke at kræve den fjernet, medmindre målet er at opnå flotte udsigter fra offentlige stier. [...]. Det er imidlertid et ønske hos fredningsrejsere, at fredningen kan være med til at sikre nogle af de værdier i de gamle skove, som har betydning for biodiversiteten/artsrigdommen. Derfor lægger fredningsforslaget op til, at plejemyndigheden (kommunen for egne og private skove, og Naturstyrelsen for egne skove) i samarbejde med lodsejerne udpeger et antal gamle træer, som herefter får lov at stå til de går ud eller vælter af sig selv. Da bøg typisk har en omdriftstid på 110-130 år og eg en omdriftstid på 120-160 år, kan det eksempelvis være træer, der er over 160 år gamle eller ældst mulige.

For at sikre, at der altid står "nye" gamle træer når de gamle forsvinder, foreslås det endvidere, at der altid står mindst 5 gamle træer pr. ha målt over 10 ha. Desuden foreslås det, at stævningsstræer, som både står spredt og i klynger i fredningsområdet, registreres og beskyttes, da de har både kulturhistorisk og æstetisk værdi. Endelig foreslås det, at arealer med løvskovsbevoksninger af høj naturkvalitet udlægges til områder med naturnær skovdrift ...

[...]

Golfbanen

I områdets nordlige del ligger Silkeborg Ry Golfklub, der for få år siden blev udvidet fra en 18-hullers til en 27-hullers golfbane. Det skete trods

området store naturværdier, og har blandt andet haft den konsekvens, at golfbanearealet i dag fremtræder med et langt mere parkagtigt præg end det omgivende landskab. Flere af vådområderne inden for golfbanearealet er desuden blevet drænet og påvirket i en retning, der desværre ikke har været til gunst for naturen og artsrigdommen.

[...]

Fredningsforslaget omfatter hele golfbaneområdet, men regulerer ikke *selve* golfanlægget, dvs. semirough, greens, fairways, bunkers og tees, da dette reguleres tilstrækkeligt af lokalplanen for området. Undtaget her fra er fredningsforslagets forbud imod anvendelse af pesticider overalt på golfarealet. En del af golfbanen ligger ovenpå et drikkevands indvindingsområde med borer som leverer vand til Resenbro vandværk og videre til 335 husstande. Lokalplanområdet omfatter imidlertid et langt større areal end det, som beslaglægges af selve golfbaneanlægget. På den baggrund lægger fredningsforslaget op til, at naturarealer (bl.a. roughen) uden for selve baneanlægget reguleres af fredningen. Nedlægges golfbanen en dag, foreslås det, at området i sin helhed tilbageføres til og retableres som naturområde med naturnær skovdrift. I modsat fald vil der være en risiko for at golfbanen konverteres til f.eks. andre intensive sportsanlæg.

Beskyttet natur

Inden for fredningsområdet findes søer, enge, heder, overdrev og moser, som er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, jf. fredningskortet. Der er endvidere en række mindre naturområder i skovene, som er omfattet af skovlovens § 28. Der må efter loven ikke ændres i tilstanden af disse naturtyper. Områderne må således hverken drænes, sprøjtes eller gødes.

Dyre- og planteliv

Det skiftende skovbillede inden for fredningsområdet tiltrækker mange fuglearter. Sortspætten og flagspætten ses hyppigt, men også grønspætten kan træffes. Sortspætterne hugger redehuller i høje slanke bøge uden sidegrene og efter brug overtages redehullerne af hulduer og flagermus. De store nåleskovsområder har tidligere været yngleplads for den meget sjældne nøddekonge og sandsletterne er velegnede til krybdyr. Både hugorm, skovfirben og stålorm er almindelige i lysninger og langs vejene.

Hårup Sande er især kendt for sine gode svampe, men her findes meget andet, f.eks. sjældne laver og femradet ulvefod. Schoubyes Sø blev gravet, da man manglede fyld ved anlægget til Ringvejen i årene op til 1960. I forbindelse med gravearbejdet efterlod man nogle småøer tilbage, så jordrugende fugle kunne være i fred for rævene – det er forklaringen på søens tre små øer. Søen er omgivet af nåletræsplantage og ligger i et sandigt og meget næringsfattigt område. Den har ingen tilløb eller afløb. Det betyder at der ikke er nogen næringsstofforurening fra landbruget, da der ikke er marker i nærheden. Derfor anses den for at være den reneste af søerne i

Silkeborgs omegn. Søen har siden sin opståen stabiliseret sig i en klarvandet tilstand med udbredt undervandsvegetation. Årsagen til det er utvivlsomt den meget næringsfattige jordbund og den beskyttede beliggenhed i skov. Da søen er så ung, må det forventes, at plante- og dyrelivet i søen ændrer sig med årene.

I dag er området et meget besøgt udflugtsmål og også yngleplads for tusinder af skrubtudser, guldsmede og drikkested for skovens dyr.

Mosen langs [A10] på golfbanens nordlige areal har en meget fin botanik med flere sjældne arter. Mosens mere tørre del har en bundvegetation domineret af dværgbuske som hedelyng, tyttebær og revling, med indslag af klokkeløng, alm. star, smalbladet kæruld, tue-kæruld og blåtop. Den sydlige del af mosen, syd og øst for golfklubbens maskinhus, er ret tør hedemose, domineret af hedelyng, klokkeløng og blåtop.

[...]

Kulturspor

Der er otte kendte og synlige oldtidshøje indenfor fredningsområdet. Det er sandsynligt, at der tidligere har været langt flere, som er overpløjet og efterhånden forsvundet.

I forbindelse med det igangværende motorvejsbyggeri syd og vest for fredningsområdet er der gjort mange interessante arkæologiske fund inden for de sidste år.

Ved [E1] er der blandt andet fundet en romertidsbebyggelse og vikingetidsgrave, og ved udgravningerne ved [E2] er der fundet det indtil videre længste jernalderhus i Danmark på hele 65 meter. Huset lå i en jernalderlandsby, som har dækket et areal på ca. 5 hektarer og der er registreret over 25 gårdsanlæg. Det ser ud til at landsbyen har bestået af 3-4 samtidige gårdsanlæg, der er blevet flyttet eller genopført.

Fundene, som man kan læse mere om på Museum Silkeborgs hjemmeside, er de synlige vidnesbyrd om at egnen har været beboet i flere tusind år

Langs fredningsområdets nordøstlige grænse ligger [A1], som er resterne af vejen mellem Skanderborg og Viborg. En strækning på 2 km af [A1] ved Resenbro ligger i dag næsten urørt hen og har det samme forløb, som da den i Middelalderen udgjorde hovedfærdselsåren mellem Skanderborg og Viborg. Området omkring [A1] rummer en unik koncentration af natur, geologi og kulturhistorie.

Vejens historie går mindst tilbage til 1200-tallet. Fra Kongebyen Skanderborg over Illerup og nord om Dover til Siim. Herfra fortsatte den nordover til Knudbro, Tulstrup, Bomholt og Linå for at passere Gudenåen ved Re-

senbro. Ved Resenbro krydser den Gudenåen, først som et vadested og senere som en bro, der første gang blev nævnt i 1548 som Resendals Bro, tilhørende kongen. På nordsiden af åen fortsatte den over Svovlstrup og Tvillum, forbi Allinggård og Grønbæk til Ans for at ende i Viborg – Jyllands hovedstad på den tid.

Vejens forløb ved Resenbro er meget smukt og rummer netop her en rig historie. Fra Resenbro går vejen mod syd, passerer gravhøjen Rethøw, som blev brugt til skafot og galge. Kort herefter går den op gennem en meget fin sideslugt til plateauet over Gudenådalene. Her passerer stien de 2 gravhøje Bredhøj og Rulleshøj og har sit videre forløb mellem markerne med udsigt til Skellerup og Skellerup Nygårde, hvor den slutter sig til landevejen [A11], som går til Linå. I forbindelse med et skovrejsningsprojekt i 2008 blev der på bare en hektar blotlagt 150 kogegruber med rige forekomster af kulstykker og sortsvedne sten. Hele området rummer sandsynligvis betydelige uafdækkede arkæologiske værdier.

Fredningsforslaget lægger op til at [A12] genetableres som et trampespor fra det sted, hvor vejen i dag slutter og længere syd på til [A11]. Her bliver der så adgang til den tidligere grusgrav, hvor kommunen overvejer at etablere naturområder som led i kravet om erstatningsbiotoper for de der er ødelagt af motorvejsbyggeriet.

Offentlighedens adgang og friluftsliv

Området er generelt velforsynet med stier både på den del, der er ejet af Naturstyrelsen og på golfbanearealet. På de private arealer er der nogle få eksisterende trampespor, som i medfør af fredningen ikke kan nedlægges, jf. fredningskortets særlige signatur for eksisterende stier. Fredningsforslaget lægger op til, at der etableres et trampespor i forlængelse af [A12] langs et levende hegn i skellet mellem 2 ejendomme nogenlunde i det oprindelige tracé, som beskrevet ovenfor og angivet med særlig signatur på fredningskortet.

[...]

Der er i medfør af naturbeskyttelsesloven fri fladefærdsel i de offentligt ejede skove. Med fredningen lægges det op til, at alle arealer i offentligt eje såfremt de sælges til private, fortsat har adgangsret for offentligheden som for offentlige skove. Det betyder blandt andet at der vil være mulighed for fladefærdsel hele døgnet.

Naturpleje og naturplejeaftaler

På ejendommen matr.nr. [Matrikel17] Skellerup Nygårde, Linå er der i dag en plejeaftale mellem kommunen og lodsejerne. Der er pt. sat ca. 20 får ud, som plejer landskabet. Der er desuden adgang til området via trampespor.

Råstofindvinding og vandindvindingsinteresser

Der er ikke udpeget hverken interesseområder eller graveområder for råstoffer inden for fredningsområdet. Umiddelbart øst for fredningsområdet

ved Skellerup Nygårde ligger en tidligere grusgrav. Den var tidligere ca. 20 meter dyb. Siden midten af 1990'erne har graven været fyldt op, hvorved lagene fra Pliocæn samt de ældste kvartære lag ikke længere er tilgængelige. Grusgraven er nu retableret til landbrugsformål.

Grusgraven er Nationalt Geologisk Interesseområde. I glimmerleret har man fundet fossile planterester hvilket er interessant, idet disse ikke er hyppige i denne type aflejringer. Henføringen af glimmerlersflagen til det pliocæne tidsafsnit er endvidere interessant, idet man på dansk område kun kender få lokaliteter af Pliocæn alder.

Lokaliteten indeholder desuden en varieret kvartær lagserie med til-aflejringer fra Elster, Saale og Weichsel Istiderne.

Den tidligere råstofgrav har et stort naturpotentiale pga. den ringe bonitet, som ofte ses i tidligere råstofgrave, der er retableret til landbrugsjord. Silkeborg Kommune overvejer på den baggrund at undersøge muligheden for at lave mageskifte med nogle overdrev ved det igangværende motorvejsbyggeri, som ødelægges i forbindelse med anlæggelsen af motorvejen.

Hele det foreslåede er udpeget som område med drikkevandsinteresser.

Natura 2000-interesser

En del af fredningsområdet er udpeget som Habitatområde for Silkeborgskovene; EF-habitatområde H181 Silkeborgskovene med et areal på 1.455 ha. Udpegningsgrundlaget er hovedsagelig forskellige typer af skov samt søer, vandløb og vådområder som hængesæk. De lysåbne naturtyper udgør kun en lille del af udpegningsgrundlaget.

Skovene indgår i det skovdominerede område syd og øst for Silkeborg. Det stærkt kuperede landskab er formet af store erosionsdale, som har skåret sig ned i den oprindelige moræneflade. I bunden af dalene har isen efterladt store bassiner, der nu er opfyldt af de mange søer og af Gudenåen.

Silkeborgskovene er en del af Danmarks største sammenhængende skovområde og er naturligt delt i Nordskoven, Vesterskov, Østerskov og Sønderskov. Området er udpeget på baggrund af forekomsten af følgende naturtyper: Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger, næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks, vandløb med tidvis blottet mudder med enårige planter, hængesæk og andre kærsmfund dannet flydende, bøgeskov på morbund med kristtorn, bøgeskov på muldbund, skovbevoksede tørvemoser og elle- og askeskov ved vandløb, søer og væld. Området er dertil udpeget på baggrund af forekomsten af følgende arter: Stor Vandsalamander og Odder.

Hele området har et meget stort naturpotentiale. Nordskoven, Vesterskov og Østerskov bærer præg af tidligere tiders intensive skovbrugsdrift, mens

Sønderskov er meget afvekslende og præget af store områder med gammel løvskov.

I Nordskoven ligger Hårup Sande, hvor flyvesand med lave klitter har overlejret den mere næringsrige jordbund. Området er meget næringsfattigt og indeholder nu en lysåben fyrreskov og mindre hedeområder med en artsrig svampeflora og en skovbund med lyng og laver.”

5. Frednings- og planlægningsmæssige forhold

Eksisterende fredninger

Der er ingen eksisterende fredninger inden for fredningsområdet. Området nord for er fredet i 1978 (Gødvadfredningen).

Zonestatus

Området har status af landzone. Silkeborg Kommune har i Kommuneplan 2017-21 dog udlagt et område i den sydlige del af fredningsområdet, som fredningsnævnet udtog i sin afgørelse, til byzone.

Kommuneplanforhold

På tidspunktet for fredningssagens rejsning var størstedelen af fredningsområdet i dagældende kommuneplan beliggende i et område udpeget som *Landskabeligt interesseområde*. Inden for disse områder skal brug af arealet til formål, der kan påvirke landskabsoplevelsen negativt, så vidt muligt undgås. I disse områder skal landskabelige værdier tillægges særlig stor vægt, og byggeri og anlæg placeres og udformes under særlig hensyntagen til landskabets værdier. Endelig skal ikke-landbrugsmæssigt byggeri, større veje, og større tekniske anlæg så vidt muligt undgås.

I gældende kommuneplan er et større område udlagt til golfbane.

I den gældende kommuneplan 2017-2021 er en lille del af fredningsområdet ind mod et lokalplanlagt nyt erhvervsområde ved Hårup i fredningsrådets sydlige hjørne udpeget som *Muligt naturområde* i forlængelse af Natura 2000-området. Området er ubevokset.

Der er ifølge gældende kommuneplanforslag planlagt en sti i fredningsrådets nordøstlige del. Fredningen er ikke til hinder for en sådan sti.

I den gældende kommuneplan 2017-2021 er udlagt en udvidelse af vejen [A2] og i forlængelse heraf en forlægning af [A4]. En forlægning af [A4] som udlagt i kommuneplanen vil betyde, at fredningsområdet gennemskæres på et væsentligt stykke. Fredningsforslaget er undervejs blevet revideret og fredningsgrænsen flyttet, så kommunens ønsker i et vist omfang er imødekommet.

Silkeborg Kommune har fastholdt de planmæssige forhold i området i forbindelse med forslag til Kommuneplan 2020.

Lokalplanforhold

Inden for fredningsområdet er der en lokalplan, nr. 181.10 fra 23. april 2012, som vedrører golfklubben. Lokalplanområdet omfatter ca. 140 ha, hvoraf den egentlige golfbane udgør 115 ha, som er golfklubbens nuværende areal. Resten er tilgrænsende skovarealer mod vest, som omfatter ca. 25 ha og ejes af henholdsvis Silkeborg Kommune og Naturstyrelsen. I 2017 vedtog Silkeborg Kommune endvidere en lokalplan, 35-005, udlagt til erhverv, og som bl.a. omfatter det område, som fredningsnævnet udtog for at kommunen kunne realisere sine planer om en forlægning af [A4]. I den forbindelse blev området udlagt til byzone.

6. Fredningsnævnets behandling og afgørelse

6.1 Fredningsnævnets behandling af sagen

Fredningsnævnet har afholdt offentligt møde og besigtigelse den 1. oktober 2014 samt foretaget efterfølgende besigtigelser.

Fredningsnævnet modtog før, under og efter det offentlige møde en række indsigelser til fredningsforslaget.

Overfor fredningsnævnet blev der fra flere sider gjort indsigelser mod, at golfbanen skulle være omfattet af fredningen. Der var endvidere indsigelser og drøftelser om bl.a. naturnær drift af skovene, et generelt forbud mod juletræsplantager, etablering af cykelstier og vejforlægning.

Silkeborg Kommune havde anført, at kommunen ønskede at etablere enkeltrettede cykelstier ved [A2] og [A3] samt forlægge [A4] med tilslutning syd til motorvejen. Kommunen ansøgte under sagens behandling om dispensation til at foretage vejforlægning af [A4].

Indsigelserne og Silkeborg Kommunes ansøgning gav anledning til, at sagsrejsen udarbejdede et revideret fredningsforslag med ændrede fredningsbestemmelser og fredningsafgrænsning.

Ændringerne i fredningsforslaget er gengivet i fredningsnævnets afgørelse side 15ff.

Det fremgår bl.a., at der blev indsat særbestemmelser for juletræsplantager for bestemte ejendomme, at formuleringen i bestemmelsen om byggeri blev ændret, at der blev ændret i formuleringen af særbestemmelserne for golfbanen samt ændringer i bestemmelserne om pleje og offentlighedens adgang. Endvidere var fredningsgrænsen ved Hårup blevet ændret med henblik på et muligt nyt forløb af [A4] tæt på erhvervsarealet i Hårup. Fredningsgrænsen var endvidere ændret ved [E3] med henblik på eventuel udvidelse af areal til byggeri og parkering ved golfbanen.

Fredningsnævnets afgørelser under sagens behandling

Fredningsnævnet har den 30. september 2015 med hjemmel i naturbeskyttelseslovens § 37a, stk. 3, besluttet at forlænge fristen for fredningssagens afgørelse til den 30. september 2017.

Fredningsnævnet traf den 15. juli 2014 afgørelse om ikke at meddele dispensation til en forlægning af [A4]. Af fredningsnævnets afgørelse fremgår, at det ansøgte tracé er i strid med fredningens formål, hvorfor der ikke kunne meddeles dispensation.

Fredningsgrænsen er i stedet revideret, så den giver mulighed for en mere tilpasset kombination af en bynær forlægning af [A4] og brug af den eksisterende [A4].

[V1] fik efter ansøgning dispensation af fredningsnævnet til at foretage stationære ændringer og nogle midlertidige tiltag i forbindelse med kommende større turneringer. Fredningsbestemmelserne blev i den forbindelse tilrettet, således at midlertidige tiltag ved mulige fremtidige større turneringer ikke kræver fredningsnævnets dispensation.

6.2 Fredningsnævnets afgørelse

Af fredningsnævnets afgørelse, side 25 ff, fremgår bl.a. at fredningsnævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, jf. § 1 og § 38.

Som begrundelse for afgørelsen fremgår:

”Fredningsskemaet i naturbeskyttelseslovens § 1, stk. 2:

Det er fredningsnævnets opfattelse, at Dalene ved Resenbro og de omkringliggende arealer, der er foreslået fredet, har så store naturmæssige, landskabelige og kulturhistoriske værdier, at det er nødvendigt at frede området for at opnå og sikre fredningsformålene, herunder at medvirke til at sikre en gunstig bevaringsstatus for de arter og naturtyper, som det berørte internationale beskyttelsesområde er udpeget for.

Fredningsnævnet bemærker om de naturmæssige værdier, at en fredning af det sammenhængende landskab på sydsiden af Gudenåen i samspil med Gødvadfredningen nord for Gudenåen vil understøtte biodiversiteten og rumme adskillige typer af levesteder for planter og dyr og give spredningsmuligheder for disse. Omlægning til naturnær drift på store sammenhængende fredskovsarealer er vigtig for at understøtte livsbetingelserne for den naturlige flora og fauna i skovene. I den sydlige del af fredningsområdet udgør Lundbjerg en naturmæssigt fin lysning foran Hårup Sandes fredskovsområde og er vigtig for udvikling og understøttelse af områdets plante og dyreliv. Lundbjerg kan med fredningen overgå fra landbrugsarealer i omdrift til vedvarende græsningsareal og blive et væsentligt yngleområde og fødesøgningsområde, der kan understøtte biodiversiteten. Der vil på sigt kunne etableres et nyt naturområde i form af overdrev, og fredningen vil således fremme naturgenopretning og understøtte de lysåbne naturtyper og

således Natura 2000-interesserne i overensstemmelse med kommuneplanens udpegning af området som muligt naturområde til understøttelse af det tilgrænsende Natura 2000-område.

Fredningsnævnet bemærker om de landskabelige værdier, at Dalene er et meget bevaringsværdigt landskab, og at det med Silkeborg Kommunes planlagte forlægning af [A4] er nødvendigt at frede området for at undgå en fragmentering af landskabet. Lundbjerg er et højtliggende åbent landskab med fri udsigt ind over Dalene og er en landskabelig fin lysning foran Hårup Sandes fredskovsområde med stor betydning for den landskabelige helhed i fredningen. Det er for at bevare landskabsoplevelsen omkring [A12] nødvendigt, at den frie indsigts over landskabet fra [A11] bevares og beskyttes mod bl.a. byggeri og udsigtshæmmende beplantning, og det kan kun ske ved også at frede arealet nord for [A11] (matr.nr. [matrikel9] Skellerup Nygårde).

Fredningsnævnet bemærker om de kulturhistoriske værdier særligt, at [A12] med fortidsminder er et væsentligt kulturhistorisk element, som med fredningen vil blive mere tilgængelig for offentligheden. [A12], hvis historie går mindst tilbage til 1200-tallet, ligger langs fredningsforslagets nordøstlige grænse. En strækning på to kilometer af [A12] ligger i dag næsten urørt hen og har det samme forløb, som da den i Middelalderen udgjorde hovedfærdselsåren mellem Skanderborg og Viborg. En fredning vil gøre det muligt som i gamle dage at vandre ind i eller forlade området fra syd ad [A12] på vej til tinge i Viborg og vil således sikre adgang til og formidling af [A12]s væsentlige historiefortælling. Da juletræer er en typisk afgrøde for landsdelen og dermed er med til at fortælle områdets kulturhistorie, finder fredningsnævnet, at der kan opretholdes juletræsdyrkning på udvalgte arealer i denne del af fredningsområdet.

På den anførte baggrund, og da et områdes status som fredskov eller fortidsminde ikke i sig selv yder tilstrækkelig naturbeskyttelse, finder fredningsnævnet i øvrigt heller ikke grundlag for at undtage de arealer, som under fredningssagens behandling af myndigheder eller grundejere er foreslået undtaget fra en fredning.

Fredningsnævnet bemærker særligt i relation til matr.nr. [matrikel45] Hårup By, Linå (området kaldet Lundbjerg), at fredningsnævnet i alt væsentlighed kan tilslutte sig det oplæg til fredningsbestemmelser, som Danmarks Naturfredningsforening og Naturstyrelsen, der har købt arealet under fredningssagens behandling, er enige om. Disse fredningsbestemmelser vil sikre, at der bliver tale om et lysåbent areal, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og som vil være i naturmæssig sammenhæng med græsnings- og skovarealerne mod vest og nord, og som både vil sikre oplevelsen af landskabets kurver og understøtte dyrelivet og det nærtliggende Natura 2000-område. En fredning af dette område vil endvidere øge befolkningens adgang til at færdes og opholde sig i naturen samt forbedre mulighederne

for friluftslivet, da området vil blive åbnet for fri fladefærdsel og vil give mulighed for at nyde udsigten over Dalene fra dets højeste punkt.”

Fredningsnævnet har særligt om golfbanen bemærket, at fredningsbestemmelserne og fredningskortet er fastsat i overensstemmelse med de principale eller subsidiære ønsker for golfbanens drift, som [V1] har fremført ved høringen over fredningsforslaget, og som Danmarks Naturfredningsforening har tilsluttet sig. Det er fredningsnævnets opfattelse, at fredningsbestemmelserne både varetager de hensyn, der er formålet med fredningen, og giver [V1] mulighed for fortsat at drive golfklub og samtidig foretage en naturlig og tidssvarende videreudvikling af driften uden nødvendigvis at skulle søge fredningsnævnet om dispensation.

Fredningsnævnet har vedrørende ansøgningssagen om forlægningen af [A4] anført, at baggrunden for afgørelsen var, at denne forlægning var i strid med fredningsforslaget. Fredningsnævnet har herefter vurderet, om den ønskede forlægning skulle tillades i fredningen, eller om fredningsgrænsen kunne placeres således, at forlægningen sker uden for det fredede område.

Silkeborg Kommune markerede ”i marken” forløbet af en forlægning af [A4], og fredningsnævnet kunne derved konstatere, at dette vejforløb gennemskærer et meget kuperet og afvekslende terræn og vil medføre endog meget betydelige terræændringer i form af afgravninger eller egentlige broer eller diger i en sådan grad, at det vil være ødelæggende for landskabsoplevelsen. Fredningsnævnet kunne derfor ikke tilslutte sig den ønskede forlægning af [A4].

Fredningsnævnet har herefter tilsluttet sig den ændrede fredningsgrænse, som Danmarks Naturfredningsforening har foreslået for at give Silkeborg Kommune mulighed for alligevel at foretage en delvis forlægning af [A4] tættere på den nuværende [A4], og som ikke findes at være i afgørende modstrid med fredningshensynene. Fredningsnævnet har således i dette omfang imødekommet det behov for en forlægning, som kommunen har peget på.

Fredningsnævnet har endvidere anført, at fredningsnævnet ikke har bemærkninger til, at der langs den del af den eksisterende [A4], der kan indgå i en forlægning af [A4], og langs [A2] og [A3] etableres cykelstier i begge sider af vejen.

Det fremgår af fredningsnævnets afgørelse, at Silkeborg Kommunes vejprojekt omkring [A4] omfatter en ny adgangsvej til Jyllandsringen via [A4]/[A2]/[A11] i området ved Skellerup Nygårde, så trafikken ad den vej kan ledes til motorvejen og ikke som hidtil mod Linå eller primært Resenbro. Det er fredningsnævnets vurdering, at netop denne del af området fredes til sikring af [A12] og dens kulturhistorie og til sikring af indsigten i det fredede område.

Fredningsnævnet finder, at fredningen ikke hindrer et konkret vejprojekt, der viser skyldig hensyntagen til adgangen til og færdslen på [A12] og til en i landskabelig henseende diskret fremtoning i landskabet. Fredningsnævnet har derfor anført i fredningsbestemmelserne, at fredningen ikke hindrer en sådan vej fra Jyllandsringen til [A4]/[A2]/[A11], hvis fredningsnævnet forudgående kan godkende projektets udformning.

Fredningsnævnet har anført, at de fremsatte indsigelser i relation til arealernes fredningsmæssige værdi ikke kan tillægges betydning overfor fredningshensynene, skal gennemføres i overensstemmelse med det anførte om fredningens indhold og omfang.

Fredningsnævnet har fastsat de fredningsbestemmelser, der fremgår af fredningsafgørelsen, s. 28ff. Det fremgår bl.a., at der for fredningen bl.a. er fastsat følgende bestemmelser:

Det er fredningens formål at sikre og forbedre de landskabelige værdier i området og herunder sikre, at området fremtræder som et overvejende skovdækket landskab afbrudt af golfbane, dyrkede marker, hede, overdrev og søer, at bevare og forbedre områdets naturværdier, herunder levesteder og spredningsmuligheder for plante- og dyreliv, blandt andet ved at området ikke fragmenteres, og at eksisterende naturområder beskyttes og sikres sammenhæng og særligt i relation til matr.nr. [matrikel45] Hårup By, Linå at udvikle lysåben natur til understøtning af Natura 2000-område N57 (H181) Silkeborgskovene, at sikre de geologiske interesser og skabe grundlag for, at der sker en formidling af disse, at sikre og forbedre områdets rekreative kvaliteter, herunder offentlighedens adgang til området via et stisystem, at skabe grundlag for naturpleje, og at medvirke til at sikre at naturtyper og arter, som er omfattet af Natura 2000-beskyttelse, har en gunstig bevaringsstatus.

Fredningen indeholder bestemmelser om fredningens afgrænsning og bevaring af området, som skal bevares i dets nuværende tilstand, medmindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de øvrige bestemmelser eller tillades ved dispensation.

Der er i fredningen bestemmelser om arealernes drift. Skovarealerne skal drives efter principperne for naturnær skovdrift. Skovarealerne kan overgå til driftsformer, hvor der tages yderligere biodiversitetshensyn. Privat skov, der ikke er omfattet af naturnær drift, kan drives som hidtil.

Landbrugsarealer i omdrift kan benyttes som hidtil. Det er forbud mod tilplantning med bl.a. juletræer, energipil og flerårige udsigtshæmmende beplantning. Der gælder særbestemmelser for enkelte matrikler om dyrkning og afdrift.

Der er en særbestemmelse om læhegn.

Tilstanden i områder, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 eller skovlovens § 28, må ikke ændres. Der kan dispenseres til brug af bekæmpelsesmidler til f.eks. bjørneklo.

Matr.nr. [matrikel45] Hårup by skal fremstå overvejende som lysåben natur. Plejeplan skal udarbejdes og forelægges fredningsnævnet. På matriklen må der ikke foretages intensiv landbrugsdrift. Fredningen hindrer ikke en 5-årig overgangsperiode uden gødskning og sprøjtning.

Private haver er undtaget bestemmelserne om drift.

Der kan foretages sædvanlig vedligeholdelse af dræningsanlæg. Nydræning og ændringer af eksisterende dræns placeringer er forbudt.

Der er forbud mod opførelse af ny bebyggelse. Legeredskaber, terrasser og drivhuse m.v. kan opføres på arealer betegnet "hus med have og gårdspladsareal". Om- og tilbygninger til eksisterende bebyggelse kan kun ske efter fredningsnævnets godkendelse.

Der er i fredningen forbud mod etablering af nye boliger i området, bortset fra medhjælper- og generationsskifteboliger, der lovligt kan etableres på fredningstidspunktet efter planloven. Der er ligeledes forbud mod opførelse af anden ny bebyggelse.

Forbuddet gælder ikke om- og tilbygninger af eksisterende lovlige boliger op til 250 m² bruttoetageareal med fredningsnævnets forudgående godkendelse.

Bygninger, som er nødvendige for landbrugsdriften, kan opføres i tilknytning til eksisterende bebyggelse efter fredningsnævnets godkendelse.

Der er forbud mod at oprette pelsdyr- og fjerkræfarme uden for eksisterende bygninger samt at oprette drivhusgartnerier, som skæmmes landskabet. Det er ikke tilladt at opføre ridehaller. Der kan midlertidigt anbringes skurvogne og skure, der er nødvendige til skovdrift eller naturpleje.

Fredningen hindrer ikke, at der kan anbringes sædvanlige læskure for får, kreaturer og lignende efter fredningsnævnets godkendelse.

Byggeri skal tilpasses den eksisterende bebyggelse og det omkringliggende landskab.

Fredningen indeholder et forbud mod etablering af faste konstruktioner og anlæg. Der må ikke etableres belysning, bortset fra nedadrettet belysning til boliger og driftsbygninger samt sædvanlig vejbelysning langs større veje.

Der må ikke etableres nye veje i området, ligesom eksisterende veje ikke må udvides eller forlægges. Efter fredningsnævnets godkendelse kan der dog etableres en vej ved Jyllandsringen.

Fredningen hindrer ikke etablering af cykelstier langs fredningsgrænsen samt langs [A2] og [A3].

Udenfor have- og gårdspladsarealer må der ikke anbringes campingvogne eller lignende. Fredningen indeholder bestemmelser om teltslagning.

Det er ikke tilladt at etablere sportsanlæg, skydebaner, motorbaner, landingsbaner m.v.

Der må opsættes hegn til husdyrbrug. Der må opsættes hegn til offentlighedens adgang samt opsættes informationstavler.

Fredningen indeholder særbestemmelser for golfbanen, som kan fortsætte i det nuværende omfang. Der må ikke ske udvidelse af banerne. Indenfor de intensivt plejede arealer kan der ske ændringer i tee-steder og anlægges øvegreens m.v. uden fredningsnævnets godkendelse.

Indenfor særligt mærkede områder på fredningskortet kan der etableres byggeri, p-plads m.v., som er relevant for golfbanens funktion som golfbane.

Der kan ske skånsom pleje af skov- og hedeområder efter hidtidig praksis i en 25 meter bræmme i form af tee-steder, greens m.v. Hvis golfbanen nedlægges, skal arealet reetableres til enten skov, naturnær drift m.v.

Fredningen hindrer ikke, at der etableres midlertidige tiltag i forbindelse med turnering og lignende, som er nødvendige for gennemførelsen af arrangementet.

Offentlighedens adgang og færdsel på golfbanen følger adgangsbestemmelserne i naturbeskyttelsesloven og skovloven.

Fredningen indeholder bestemmelser om forbud mod terrænændringer. Der må ikke fyldes op, graves eller planeres eller udvindes råstoffer. Forbuddet gælder ikke private haver.

Fredningen indeholder bestemmelser om offentlighedens adgang. Adgangs- og opholdsret følger af de almindelige bestemmelser i gældende love. Eksisterende og nye stier anført på fredningskortet må ikke nedlægges. Fredningsnævnet kan godkende, at stiers, vejes og marker traceer ændres i særlige tilfælde.

Bortset fra opdyrkede arealer, er der fri fladefærdsel til fods på de arealer, som på fredningstidspunktet er ejet af stat eller kommune, uanset fremtidigt ejerforhold.

Naturstyrelsen etablerer og vedligeholder adgangsmuligheder på matr.nr. [matrikel45] samt grusbelagt p-plads.

Der etableres et trampespor i forlængelse af [A12] langs de levende hegn på matr.nr. [matrikel9] Skellerup Nygårde.

Fredningen indeholder bestemmelser om rammerne for pleje. Fredningen indeholder endvidere bestemmelser om plejemyndighedens udarbejdelse af plejeplan og om lodsejernes og Danmarks Naturfredningsforening ret til at udtale sig om planen. Specifikke uenigheder om indholdet af plejeplanen forelægges fredningsnævnet.

7. Klager og bemærkninger

Fredningsnævnets afgørelse er påklaget af Danmarks Naturfredningsforening og [V1] (lb.nr. 11).

Danmarks Naturfredningsforening, Miljøstyrelsen, Silkeborg Kommune og [V1] er kommet med bemærkninger til klagerne.

7.1 Klage indgivet af Danmarks Naturfredningsforening

Danmarks Naturfredningsforening har i klage af 12. juni 2017 anført, at foreningen overvejende er tilfreds med fredningsnævnets afgørelse.

Foreningen har påklaget fredningsbestemmelsernes § 6, stk. 3. Det er foreningens opfattelse, at en potentiel ny bilvej fra Jyllandsringens sydlige ende ned til [A4]/[A2]/[A11] vil fragmentere landskabet og ødelægge naturen. En vej vil gennemskære [A12], som er en historisk, rolig vandresti. Endvidere har foreningen anført, at en ændring af tilkørselsvejen til Jyllandsringen vil påvirke og sandsynligvis delvist ødelægge de tre smukke gravhøje i området, hvoraf de to ligger indenfor fredningsområdet. På den baggrund er det foreningens opfattelse, at den nuværende vejadgang til Jyllandsringen skal fastholdes.

Foreningen har endvidere påklaget fredningsbestemmelsernes § 6, stk. 4. Det fremgår af klagen, at det er foreningens opfattelse, at en dobbeltrettet cykelsti langs [A2] og [A3] kan imødekomme hensynet til cyklisterne og deres sikkerhed.

Miljøstyrelsen har til Danmarks Naturfredningsforenings klage anført, at styrelsen ikke har indvendinger mod de af fredningsnævnet foreslåede bestemmelser i § 6, stk. 3 og stk. 4. Fredningsnævnet kan ved sin godkendelse inddrage varetagelse af hensynet til fortidsminder samt til omgivende terræformer.

Silkeborg Kommune har til klagen fra Danmarks Naturfredningsforening anført, at muligheden for at etablere en ny og supplerende vejadgang til Jyllandsringen er af stor betydning for lokalområdet. Kommunen afviser, at vejen vil medføre en øget trafik. Hvis kommunen får tilladelse til at anlægge en vejforbindelse, vil den fordele trafikken til Jyllandsringen, så den eksisterende vejadgang aflastes. Det fremgår endvidere, at kommunen naturligtvis vil vise stor respekt for de hensyn, der er lagt til grund for fredningskendelsen, herunder at udvise hensyn til færdslen på [A12] og til en diskret fremtoning i landskabet.

I forhold til det anførte om en dobbeltrettet cykelsti har Silkeborg Kommune påpeget, at enkeltrettede cykelstier er mere trafiksikre end dobbeltrettede, og kommunen er forundret over, at en naturfaglig forening har så markante trafikfaglige vurderinger, som ikke harmonerer med den faglige viden på området. Både enkeltrettede og dobbeltrettede cykelstier er ens i forhold til arealforbrug og naturindholdet på arealerne langs vejene er ens. På den baggrund er det kommunens opfattelse, at der bør anlægges den mest trafiksikre løsning, som er ensrettede cykelstier.

Det fremgår endvidere af Silkeborg Kommunes bemærkninger, at det er muligt at etablere en vejforbindelse mellem kommunevejen [A2] og Jyllandsringens tekniske anlæg uden at berøre beskyttelseszonerne omkring de tre gravhøje.

Endelig fremgår det af bemærkningerne, at Silkeborg Kommune har valgt ikke at klage over fredningsnævnets afgørelse, fordi fredningen giver mulighed for at forbedre de trafikale forhold, og kommunen lægger derfor stor vægt på, at fredningen fastholdes.

7.2 Klage indgivet af lb.nr. 11, [V1]

Det fremgår af klagen, at klager kvitterer for, at en række af golfklubbens indsigelser er imødekommet i forbindelse med vedtagelsen af fredningen.

Klager har foreslået at ændre formuleringen i fredningsbestemmelsernes § 7. Det er i klagen anført, at den nuværende formulering i stk. 1 både medfører en restriktiv begrænsning af golfklubbens muligheder for at udvikle sig, samt tilfører unødigt administration for både fredningsnævnet og golfklubben. Klager foreslår derfor, at der gives mulighed for tillige at foretage småændringer af greens og bunkers uden fredningsnævnets godkendelse.

I fredningsbestemmelsernes § 7, stk. 5, foreslås formuleringen ændret, så det tydeligere fremgår, at muligheden for offentlighedens adgang til fods og langrendsski kan ske, når der ikke spilles golf på grund af sne. Med den nuværende formulering er det klagers opfattelse, at man kan foranlediges til at tro, at der ikke spilles golf om vinteren.

Herud over har klager anført en række bemærkninger til fredningskortet, hvorpå der ifølge klager er fejl og mangler i forbindelse med bl.a. indtegningen af teesteder, naturnær skov, greens, byggefelt og intensivt plejede arealer m.v.

Danmarks Naturfredningsforening har indgivet bemærkninger til [V1]s klage. Det fremgår heraf, at foreningen ikke har bemærkninger til klagers forslag om at ændre formuleringen af § 7, stk. 1.

Til ændringsforslaget af § 7, stk. 5, har Danmarks Naturfredningsforening anført, at foreningen ønsker at fastholde den nuværende formulering, således at der er adgang til fods overalt på golfbanen, hvis der ikke spilles golf.

Danmarks Naturfredningsforening har anført, at foreningen ikke har bemærkninger til præcisering af baner m.v. på fredningskortet. Foreningen understreger dog, at der med justeringen ikke skal ske en samlet udvanding af fredningen inden for golfbanens område. Foreningen anbefaler samtidig, at der forud for klagenævnets behandling af sagen fremskaffes et revideret kortgrundlag over golfbanen, således at der gives bedre mulighed for at vurdere klagers ønsker.

Miljøstyrelsen har i sine bemærkninger anført, at styrelsen ikke har bemærkninger til de foreslåede justeringer af fredningsbestemmelser og fredningskort.

Klager har indgivet yderligere bemærkninger til fredningen. Det fremgår, at der i fredningsbestemmelsernes § 4 ikke tages stilling til, hvorvidt der kan ske overholdelse af skovlovens generelle 10 % krav for lysåbne arealer, og klager finder det uklart, om fredningen giver adgang til en ubegrænset overskridelse af begrænsningen på ubevoksede arealer.

I forhold til fredningsbestemmelsernes § 6, stk. 8, har klager anført, at klager forudsætter, at plejemyndigheden opsætter skilte efter aftale med ejeren.

Endvidere har klager foreslået, at fredningsbestemmelsernes § 7, stk. 5, flyttes til § 9.

Klager har kommenteret Danmarks Naturfredningsforenings bemærkninger om fredningsbestemmelsernes § 7, stk. 5.

Det fremgår, at ønsket om en ændring af formuleringen er begrundet i, at greens og teesteder er sårbare over for sneskimmel og slid, når skiløbere og fodgængere tramper sneen ned. For at skåne disse, har golfklubben etableret specielle vinter-teesteder og vinter-greens for at undgå belastning fra golfspillerne. Golfklubben ønsker at bevare indhegningerne samt at få betingelserne indskrevet i fredningsbestemmelserne. Klager har anført, at der et betydeligt risikomoment ved at færdes på en golfbane, hvor der kan ske

uheld med golfbolde eller køllehoveder. Følgerne kan være alvorlige skader. Ud fra et sikkerhedsmæssigt og forsikringsmæssigt synspunkt er det derfor afgørende, at det er golfklubben, der sætter grænserne for, hvor og hvornår publikum må færdes på banen. Det fremgår endvidere, at formuleringen ”Om vinteren, når der ikke spilles golf” indikerer, at der ikke spilles golf om vinteren. Golfbanen i Silkeborg er en af de golfbaner, hvor der bliver spillet mest golf om vinteren i Danmark.

Klager har anført, at klager har forståelse for, at Danmarks Naturfredningsforening ikke ønsker en fredning, der gør det muligt at indhegne betydelige områder af golfbanen og dermed forhindre offentlig adgang. For klager er det alene et spørgsmål om at beskytte de sensible greens og teesteder, som kun udgør et meget begrænset areal.

Klager har foreslået et kompromis, der går ud på, at ændre bestemmelsen, således at det fremgår, at der er adgang for offentligheden, hvis der ikke spilles golf om vinteren, bortset fra indhegnede arealer omkring greens og teesteder, og at fredningen ikke hindrer, at der i vinterperioden frahegnes arealer, hvor der ikke er offentlig adgang.

I forhold til Danmarks Naturfredningsforenings bemærkninger til fredningskortet fremgår det af klagers bemærkninger, at klager sammen med Silkeborg Kommune og Geopartner har foretaget en digital registrering af fairways, greens, teesteder og stier m.v., så der i fremtiden ikke opstår tvivl om banens udstrækning og bræmmen fra de intensivt plejede områder.

Endvidere har klager præciseret, at i golf-termer er der forskel på fairway og semi-rough og foreslår i den forbindelse, at der sker en præcisering heraf, så der ikke senere vil opstå fejlfortolkninger.

Miljøstyrelsen er kommet med bemærkninger til klagers supplerende indlæg. Det fremgår af styrelsens bemærkninger, at det på det foreliggende grundlag er Miljøstyrelsens vurdering, at driften og anvendelsen af golfbanens skovarealer i væsentligt omfang kan fortsætte omtrent som hidtil.

8. Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling og afgørelse i sagen

8.1 Sagens behandling

Miljø- og Fødevareklagenævnet besigtigede den 6. oktober 2020 fredningsområdet og holdt efterfølgende offentligt møde om sagen.

Sagsrejserne redegjorde under besigtigelsen og i forbindelse med det offentlige møde for deres forslag om fredning af Dalene ved Resenbro.

Under besigtigelsen redegjorde golfklubben for de fejl og mangler, der var på fredningskortet i forhold til de faktiske forhold på golfbanen. Det blev endvidere drøftet, at der i fredningsbestemmelsernes § 7 var nogle uheldige formuleringer om de faktiske forhold, ligesom golfklubben redegjorde for

sit erstatningskrav. I den forbindelse foreslog Danmarks Naturfredningsforening, at der blev indsat en ny fredningsbestemmelse om, at golfklubbens bygninger kunne overgå til anden anvendelse med fredningsnævnets godkendelse, hvis golfklubben blev nedlagt. Ved besigtigelsen hos lb.nr. 29 oplyste Silkeborg Kommune, at kommunen havde været på besigtigelse i august 2020, hvor kommunen havde vurderet, at arealet fortsat er omfattet af kriterierne for at være et § 3-beskyttet areal. Hos lb.nr. 6 redegjorde repræsentanten for, at det kommuneplanlagte areal skulle udgå af fredningen. Arealet blev besigtiget, og Miljøstyrelsen bemærkede, at det pågældende areal med sin beliggenhed efter styrelsens opfattelse ikke har den store fredningsmæssige værdi. Sagsrejsen bemærkede, at sagsrejsen var enig i, at arealet ikke var det mest fredningsværdige indenfor fredningen, og sagsrejsen ville ikke modsætte sig, at arealet blev udtaget. I forbindelse med drøftelserne om ny vejadgang ved [A12], oplyste Silkeborg Kommune, at kommunen ikke skulle være bygherre på et projekt, men at det var op til ejeren. Jyllandsringens repræsentant oplyste, at Jyllandsringen ikke havde behov for en ny vejadgang, og en del lodsejere og omboende udtrykte stor modstand mod en ny vejadgang. I forbindelse med drøftelserne om enkelt- eller dobbeltrettet cykelsti var der endvidere delte meninger.

8.2 Miljø- og Fødevarerklagenævnets indledende bemærkninger

I sagens behandling har Miljø- og Fødevarerklagenævnets medlemmer deltaget: Thomas Steensen (formand), landsdommerne Norman Cleaver og Henrik Twilhøj, og de læge medlemmer Maria Temponeras, Jørgen Elikofer, Knud N. Mathiesen og Jens Vibjerg.

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 43, stk. 1, kan fredningsnævnets afgørelse efter § 40 påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Det følger af naturbeskyttelseslovens § 42, at Miljø- og Fødevarerklagenævnet skal efterprøve fredningsnævnets afgørelse efter § 40, stk. 1, i dens helhed, når den samlede erstatning og godtgørelse overstiger 500.000 kr.

Endvidere følger det af naturbeskyttelseslovens § 44, stk. 1, at Miljø- og Fødevarerklagenævnet kan ændre fredningsnævnets afgørelse, herunder fredningens geografiske udstrækning, fredningsbestemmelserne og erstatningen. Dette gælder, uanset hvem der har rejst fredningssagen eller påklaget fredningsnævnets afgørelse, og uanset fredningsforslaget og de forslag og krav, der er fremført for fredningsnævnet og Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, kan der gennemføres fredning af landarealer til varetagelse af de formål, der er nævnt i naturbeskyttelseslovens formålsbestemmelse i § 1:

”§ 1. Loven skal medvirke til at værne landets natur og miljø, så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet.

Stk. 2. Loven tilsigter særligt

- 1) at beskytte naturen med dens bestand af vilde dyr og planter samt deres levesteder og de landskabelige, kulturhistoriske, naturvidenskabelige og undervisningsmæssige værdier,
- 2) at forbedre, genoprette eller tilvejebringe områder, der er af betydning for vilde dyr og planter og for landskabelige og kulturhistoriske interesser, og
- 3) at give befolkningen adgang til at færdes og opholde sig i naturen samt forbedre mulighederne for friluftslivet.”

Efter naturbeskyttelseslovens § 38 skal en fredning indeholde en bestemmelse om formålet med fredningen. I fredninger, der omfatter arealer inden for internationale naturbeskyttelsesområder, skal det fremgå af formålet, at fredningen skal medvirke til at sikre en gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper, som områderne er udpeget for, jf. stk. 2. Ifølge § 38, stk. 3 kan en fredning gå ud på bevaring af den nuværende tilstand eller tilvejebringelse af en bestemt tilstand, der herefter skal bevares, og den kan regulere offentlighedens færdsel i området. Af bestemmelsens stk. 4 fremgår, at en fredning kan indeholde de bestemmelser, herunder de påbud og forbud vedrørende arealernes anvendelse, der skønnes nødvendige, for at fredningsformålet kan opnås.

8.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets generelle bemærkninger

8.3.1 Fredningens gennemførelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder efter en afvejning af de hensyn, der fremgår af formålsbestemmelsen i naturbeskyttelseslovens § 1, at området er fredningsværdigt og bør fredes, idet området er unikt med væsentlige landskabelige, kulturhistoriske, geologiske og naturmæssige værdier, som afspejles i fredningens formålsbestemmelse. Nævnet tilslutter sig således fredningsnævnets begrundelse for at frede.

8.3.2 Fredningens afgrænsning

Miljø- og Fødevareklagenævnet tiltræder fredningens afgrænsning med den ændring, at de ca. 2,389 ha af matr.nr. [matrikel46] Hårup By, Linå, der er kommuneplanrammebelagt til erhvervsområde, udtages af fredningen. Nævnet har lagt vægt på, at der ikke er knyttet nogen selvstændig fredningsmæssig værdi til arealet særligt på grund af beliggenheden i udkanten af fredningen op til et erhvervsområde.

Et mindretal (Knud N. Mathiesen) finder, at hele golfklubbens areal skal udtages af fredningen. Mindretallet har lagt vægt på, at golfklubbens arealer ikke har sådanne beskyttelsesværdige værdier, at de bør fredes. Det er endvidere indgået i mindretallets vurdering, at golfklubben selv holder arealerne i god naturmæssig stand.

8.3.3 Fredningens indhold

§ 5, stk. 3

Miljø- og Fødevareklagenævnet har vedtaget, at bestemmelsens stk. 3 skal ændres, så bestemmelsen giver mulighed for om- og tilbygninger af helårshuse op til 500 m² i landzone, således at grænsen for det tilladte bruttoareal i forbindelse med om- og tilbygninger svarer til den på fredningstidspunktet gældende planlovs bestemmelser herom.

§ 6, stk. 3

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at det ikke skal være muligt at etablere en vej fra Jyllandsringen gennem [A12]. Nævnet har lagt vægt på, at [A12] har en høj geologisk og kulturhistorisk bevaringsværdi. Det er indgået i nævnets vurdering, at det vil være muligt at anlægge en vej uden for fredningen, og at hverken Jyllandsringen eller Silkeborg Kommune har et behov for at etablere en vej.

Som følge heraf udtages sidste afsnit i fredningsbestemmelsernes § 6, stk. 3.

§ 6, stk. 4

Et flertal i Miljø- og Fødevareklagenævnet har stemt for at fastholde fredningsbestemmelsernes § 6, stk. 4, om, at fredningen ikke er til hinder for at etablere enkeltrettede cykelstier langs [A2] og [A3]. Flertallet har lagt vægt på, at enkeltrettede cykelstier i umiddelbar nærhed til [A2] efter det konstaterede ved besigtigelsen ikke skønnes at vil have en sådan landskabelig påvirkning, at de er uforenelige med de hensyn, der skal varetages med fredningen.

Mindretallet (Jørgen Elikofer og Maria Temponeras) stemte for, at der alene skal være mulighed for at etablere en dobbeltrettet cykelsti. Mindretallet finder, at anlægsarbejderne i forbindelse med etablering af cykelsti i begge sider af vejen kan medføre fældning af flere træer end ved en dobbeltrettet cykelsti og dermed medvirke til at ændre karakteren af landskabet.

§ 7, stk. 1

Miljø- og Fødevareklagenævnet har vedtaget at ændre formuleringen af § 7, stk. 1, sidste afsnit, for at imødekomme et ønske fra golfklubben.

§ 7, stk. 3

Miljø- og Fødevareklagenævnet har besluttet, at der efter sidste afsnit i stk. 3, indsættes en bestemmelse om, at der skal være mulighed for, at golfklubbens eksisterende bygninger kan anvendes til andet formål, hvis golfbanen nedlægges. Forslaget blev fremsat af sagsrejser under nævnets besigtigelse for at sikre ejendommenes værdi over for golfklubbens kreditorer. Nævnet noterede sig, at golfklubben kunne anerkende forslaget.

§ 7, stk. 5

Miljø- og Fødevareklagenævnet har vedtaget at ændre formuleringen i § 7, stk. 5, sidste afsnit, for at imødekomme et ønske fra golfklubben.

§ 11

Miljø- og Fødevareklagenævnet har vedtaget at ændre fredningsbestemmelsernes § 11, således at bestemmelsen bringes i overensstemmelse med plejebekendtgørelsen.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker herved, at det er uhensigtsmæssigt at pålægge plejemyndigheden en plejepligt samt at pålægge en pligt til at forhandle sig til enighed om plejeplanen ud over, hvad der fremgår af plejebekendtgørelsen. Nævnet bemærker endvidere, at der i bestemmelsen sker en uheldig sammenblanding af procedurerne for henholdsvis plejeplaner og plejeforanstaltninger i forhold til plejebekendtgørelsen.

8.4 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger til klagepunkter

Miljø- og Fødevareklagenævnet har på baggrund af klagen fra [V1] og gennemgangen under besigtigelsen foretaget en tilretning af fredningsskottet for fejl og mangler.

8.5 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 44, stk. 1, jf. § 40.

Miljø og Fødevareklagenævnet ophæver Fredningsnævnet for Midtjylland, østlig dels afgørelse af 16. maj 2017 om at gennemføre fredning af Dalene ved Resenbro i Silkeborg Kommune.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse om at gennemføre fredning af Dalene ved Resenbro i Silkeborg Kommune på følgende ejendomme, der er afgrænset som vist på det medfølgende fredningskort, og som helt eller delvist omfatter følgende matrikelnumre:

Del af [matrikel1], [matrikel2], [matrikel3] og del af [matrikel4] alle Skellerup By, Linå, [matrikel5], [matrikel6], [matrikel7], [matrikel8], [matrikel9], [matrikel10], [matrikel11], [matrikel12], del af [matrikel13], [matrikel14], [matrikel15], [matrikel16], [matrikel17], [matrikel18], del af [matrikel19], [matrikel20], [matrikel21], del af [matrikel22], del af [matrikel23], [matrikel24], [matrikel25] og del af [matrikel26] alle Skellerup Nygårde, Linå, [matrikel27], [matrikel28], [matrikel29], [matrikel30] og [matrikel31] alle Silkeborg Markjorder, del af [matrikel32], [matrikel33], [matrikel34], [matrikel35], [matrikel36], [matrikel37], [matrikel38], [matrikel39], [matrikel40], del af [matrikel41], [matrikel42], del af [matrikel43], [matrikel44], [matrikel45], del af [matrikel46], [matrikel47], [matrikel48], del af [matrikel49], [matrikel50], del af [matrikel51], [matrikel52], [matrikel53], del af [matrikel54] (og et umatrikuleret areal) alle Hårup By, Linå.

Fredningen af Dalene ved Resenbro gennemføres med følgende bestemmelser, som herefter gælder for fredningen:

§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål

- at sikre og forbedre de landskabelige værdier i området og herunder sikre, at området fremtræder som et overvejende skovdækket landskab afbrudt af golfbane, dyrkede marker, hede, overdrev og søer,
- at bevare og forbedre områdets naturværdier, herunder levesteder og spredningsmuligheder for plante- og dyreliv, blandt andet ved at området ikke fragmenteres, og at eksisterende naturområder beskyttes og sikres sammenhæng og særligt i relation til matr.nr. [matrikel45] Hårup By, Linå at udvikle lysåben natur til understøtning af Natura 2000-område N57 (H181) Silkeborgskovene,
- at sikre de geologiske interesser og skabe grundlag for, at der sker en formidling af disse,
- at sikre og forbedre områdets rekreative kvaliteter, herunder offentlighedens adgang til området via et stisystem,
- at skabe grundlag for naturpleje, og
- at medvirke til at sikre at naturtyper og arter, som er omfattet af Natura 2000-beskyttelse, har en gunstig bevaringsstatus.

§ 2 Fredningsområdet

Fredningsområdet afgrænses som vist på kortbilag.

§ 3 Bevaring af området

Fredningsområdet skal bevares i sin nuværende tilstand, medmindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved forudgående dispensation fra fredningsnævnet, f.eks. i forbindelse med naturgenopretning/naturforbedring eller rekreativ anvendelse.

§ 4 Arealernes drift og anvendelse

Skov (stk. 1-4):

Stk. 1. Skovparceller, vist med særlig signatur på fredningskortet, og omfattende både offentlige skove og visse private skove, skal drives i overensstemmelse med de til enhver tid gældende principper for naturnær skovdrift. Fredningen er ikke til hinder for, at skovarealerne kan overgå til driftsformer, hvor der tages yderligere biodiversitetshensyn.

Stk. 2. Principper for naturnær skovdrift er på fredningstidspunktet:

- Vedvarende skovdække og naturlig foryngelse.
- Større anvendelse af hjemmehørende træarter.
- Flere forskellige træarter og træer af forskellig alder på det samme areal.
- Flere gamle træer, mere dødt ved og sikring af værdifulde nøglebiotoper.

- Færre grøfter og genskabelse af tidligere vådområder.
- Ingen anvendelse af gødskning og pesticider.

Stk. 3. Privat skov, der ikke efter fredningen skal drives naturnært, kan drives som hidtil.

Stk. 4. Der kan ved rydning af artsfattig ikke-hjemmehørende nåleskov undlades genplantning med henblik på at opnå et varieret skovbillede med lysåbne partier, som kan tilgodese arter knyttet til disse naturtyper.

Arealer i landbrugsmæssig omdrift (stk. 5-7):

Stk. 5. Landbrugsjord i omdrift kan udnyttes som hidtil. Dog er tilplantning med juletræer, energipil, elefantgræs og andre flerårige udsigtshæmmende afgrøder ikke tilladt.

Stk. 6. Undtaget herfra er de på fredningskortet markerede arealer med juletræssignatur på matr.nr. [matrikel10], [matrikel15], [matrikel14], [matrikel19] og [matrikel5] Skellerup Nygårde, Linå. Dog skal juletræer langs [A12] på matr.nr. [matrikel10] Skellerup Nygårde, Linå i et 10 meter bredt bælte afdrives indenfor 6 år efter fredningens endelige gennemførelse. Der må herefter ikke genplantes juletræer i et 10 meter bredt bælte langs [A12].

Stk. 7. Læhegn af hjemmehørende arter og buske kan på matr.nr. [matrikel10] Skellerup Nygårde, Linå plantes indtil 7 meter fra [A12]s trace mellem vej og juletræer.

Beskyttet natur (stk. 8):

Stk. 8. Søer, enge, heder, overdrev og moser, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 eller skovlovens § 28, må ikke tilstandsændres. Fredningsnævnet kan i særlige tilfælde dispensere til brug af bekæmpelsesmidler til f.eks. bjørneklo.

Ny natur (stk. 9-10):

Stk. 9. Matr.nr. [matrikel45] Hårup By, Linå skal fremstå med overvejende lysåben natur. Det sikres gennem hegning, græsning, høslet og rydning af opvækst efter behov. Områdets afgrænsning og landskabsmæssige fremtoning kan dog moderes med opvækst eller i begrænset omfang beplantning, så der dannes naturlige skovbryn og afrunding af habitatskov-naturtyper til gavn for biodiversitet og sløring af indsigt til erhvervsområde og motorvej. Plejemyndigheden skal udarbejde en samlet plan for udvikling og benyttelse af området, der skal forelægges fredningsnævnet til godkendelse senest et år efter, at fredningen er gennemført.

Stk. 10. Der må på matr.nr. [matrikel45] Hårup By, Linå fremover ikke foretages intensiv landbrugsdrift, jordbehandling, gødskning eller sprøjtning. Fredningen skal dog ikke være til hinder for, at der i en overgangsperiode på 5 år fra den endelige fredning etableres og høstes afgrøder med den nødvendige jordbehandling, men uden gødskning og sprøjtning med det formål at fjerne næringssalte og fremskynde reduktion af næringsstofpuljen i det tidligere dyrkningslag og dermed sikre øget biodiversitet.

Haver (stk. 11):

Stk. 11. Private haver er undtaget fra disse bestemmelser.

Dræning (stk. 12):

Stk. 12. Sædvanlig vedligeholdelse af bestående dræningsanlæg er tilladt, mens nydræning, ændringer af eksisterende dræns placering, herunder nedlægning af drænrør i større dybde end hidtil og ændringer af eksisterende dræns dimensioner er forbudt.

§ 5 Byggeri mv.

Stk. 1. Der må ikke etableres nye boliger i området, hverken i eksisterende bebyggelse eller som nybyggeri. Det gælder dog ikke medhjælper- og generationsskifteboliger, der på fredningstidspunktet lovligt kan etableres i medfør af lov om planlægning § 36, stk. 1, nr. 12 (på landbrug større end 30 ha).

Stk. 2. Der må heller ikke opføres anden ny bebyggelse, herunder skure, boder, jagthytter og lignende. Forbuddet omfatter også legeredskaber, terrasser, drivhuse og andre faste indretninger uden tilknytning til den eksisterende bebyggelse. Sådanne konstruktioner kan opføres på arealer, som er omfattet af fredningskortets signatur ”hus og have med gårdsplads”.

Stk. 3. Eksisterende helårshuse beliggende i landzone kan om- og tilbygges, så det samlede bruttoetageareal ikke overstiger 500 m². Fredningen er ikke til hinder for indvendig ombygning af eksisterende bygninger. Øvrige om- og tilbygninger kan kun ske efter dispensation fra fredningsnævnet. Opsætning af solcelleanlæg kræver tillige fredningsnævnets dispensation.

Stk. 4. Bygninger, som er nødvendige for landbrugsdriften, kan opføres i tilknytning til eksisterende bebyggelse efter fredningsnævnets forudgående godkendelse for så vidt angår byggeriets udformning, størrelse og placering.

Stk. 5. Oprettelse af pelsdyrfarme og fjerkræsfarme uden for eksisterende bygninger samt oprettelse af drivhusgartnerier er som særligt landskabsmæssigt skæmmende ikke tilladt.

Stk. 6. Det er ikke tilladt at opføre ridehaller.

Stk. 7. Fredningen er ikke til hinder for midlertidig anbringelse af skurvogne eller skure, der i kortere perioder på højst til 6 uger er nødvendige for skovdrift eller naturpleje.

Stk. 8. Fredningen er ikke til hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for får, kreaturer og lignende efter fredningsnævnets forudgående godkendelse af udformning, størrelse og placering.

Stk. 9. Byggeri skal tilpasses den eksisterende bebyggelse og det omkringliggende landskab.

Stk. 10. Deponering må ikke finde sted.

§ 6 Faste konstruktioner og anlæg

Stk. 1. Der må ikke etableres faste anlæg og konstruktioner som f.eks. tårne, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer og master. Der må ikke føres luftledninger over arealerne.

Stk. 2. Der må ikke etableres belysning i det fredede område. Dog må der i tilknytning til boliger og driftsbygninger etableres sædvanlig nedadrettet belysning og langs de større veje sædvanlig vejbelysning.

Stk. 3. Der må ikke etableres nye veje i fredningsområdet. Eksisterende veje må ikke udvides eller forlægges.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for, at der efter fredningsnævnets forudgående godkendelse etableres cykelstier langs vejene, der afgrænser fredningen, og langs [A2] og [A3].

Stk. 5. Udenfor have- og gårdspladsarealer må der ikke anbringes campingvogne eller lignende, og teltslagning må ikke finde sted. Undtaget fra forbuddet er teltning af kortere varighed på egen ejendom, teltning til spejderformål med ejers samtykke og teltning på dertil indrettede primitive overnatningspladser, hvis placering og indretning forudgående er godkendt af fredningsnævnet.

Stk. 6. Etablering af sportsanlæg som golfbaner (se dog § 7), skydebaner, motorbaner, ridebaner og landingsbaner for fly og helikoptere mv. er ikke tilladt.

Stk. 7. Der må opsættes almindelige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug. Hegnene skal holdes i jordfarver. Eventuelle hegn, der er begrænsende for offentlighedens adgangsmuligheder efter naturbeskyttelsesloven, skal forsynes med en stente eller lignende.

Stk. 8. Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen på foranledning af plejemyndigheden.

§ 7 Silkeborg Golfbane

Stk. 1. Den eksisterende golfbane indenfor fredningsområdet kan fortsætte i det nuværende omfang. Banerne må ikke udvides. Ændring i banernes udstrækning kræver fredningsnævnets forudgående godkendelse. Der kan inden for de intensivt plejede arealer uden fredningsnævnets godkendelse ske ændringer i tee-steder, greens og bunkers samt anlægges øvegrens og bunkers på driving range, hvis der ikke sker en udvidelse af golfbanen.

Stk. 2. Indenfor de på fredningskortet med særlig signatur angivne felter er fredningen ikke til hinder for byggeri, parkeringsplads mv. i relation til golfbanens funktion som golfbane. Fredningen er heller ikke til hinder for, at det eksisterende skur på driving range flyttes længere mod øst med en placering umiddelbart vest for træningscentret og i den forbindelse udvides og placeres indenfor byggefeltet på fredningskortet. Fredningsnævnet skal forudgående godkende konstruktionernes udformning, størrelse og placering.

Stk. 3. Indenfor en bræmme på 25 meter fra de intensivt plejede arealer i form af teesteder, greens, fairways og semiroughs kan der ske en skånsom pleje af skov- og hedeområder efter den hidtidige praksis, herunder fjernelse af væltede træer og invasive arter samt fjernelse af f.eks. birkeris af hensyn til hedevegetationen. Hvis golfbanen nedlægges, skal arealet reetableres til enten skov, der drives naturnært, eller udlægges til naturarealer, der afgræsses, eller med høslet. Hvis golfbanen nedlægges, kan de eksisterende bygninger anvendes til andet formål efter fredningsnævnets godkendelse.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for, at der i forbindelse med turneringer og andre tilsvarende arrangementer etableres midlertidige tiltag, der er nødvendige og sædvanlige ved sådanne arrangementers gennemførelse, f.eks. telte, tilskuertribuner, mobile sendestationer, affaldsstativer, toiletter, boder, skilte, afspærringer og befæstelse af skovveje med køreplader.

Stk. 5. Offentlighedens adgang og færdsel på golfbanen følger de almindelige regler i naturbeskyttelsesloven og skovloven. Det betyder, at der er ret til færdsel til fods og på cykel ad eksisterende veje og stier, medmindre klare sikkerhedsmæssige begrundelser taler for det modsatte. Om vinteren, hvis der ikke spilles golf, er der offentlig adgang overalt til fods samt på langrendsski på de af golfklubben anlagte langrendsløjper. Uanset foranstående er der ikke adgang på indhegnede arealer.

§ 8 Terrænændringer mv.

Stk. 1. Der må ikke foretages terrænændringer. Der må ikke fyldes op, graves af eller planeres. Råstoffer må ikke udvindes, heller ikke til eget brug.

Stk. 2. Forbuddet imod terrænændringer gælder ikke i private haver.

§ 9 Offentlighedens adgang

Stk. 1. Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love, og eksisterende veje og stier er således åbne for offentlighedens færdsel til fods eller cykel, jf. naturbeskyttelseslovens § 26.

Stk. 2. Eksisterende og nye stier, som vist med særlig signatur på fredningskortet, må ikke nedlægges. Fredningsnævnet kan forudgående godkende, at stiers, vejes og markers nuværende trace kan ændres, hvis der er særlige samfundsmæssige begrundelser, og hvis den samlede stiforbindelse gennem landskabet opretholdes.

Stk. 3. For arealer, som på fredningstidspunktet er ejet af enten kommunen eller staten, gælder det, at der uanset fremtidigt ejerforhold er fri fladefærdsel til fods overalt og på alle tider af døgnet. Undtaget fra denne bestemmelse er arealer, som er opdyrket.

Stk. 4. På matr.nr. [matrikel45] Hårup By, Linå etablerer og vedligeholder Naturstyrelsen adgangsmuligheder via stenter, klaplåger eller lignende. Der kan til opfyldelse af fredningens formål etableres publikumsfaciliteter på arealet såsom stier, adgangsveje, shelters, bord/bænke og lignende. Naturstyrelsen etablerer en mindre grusbelagt parkeringsplads i ejendommens sydøstlige hjørne.

Stk. 5. Som en forlængelse af [A12] skal der senest 1 år efter fredningens gennemførelse etableres et trampespor langs det levende hegn på matr.nr. [matrikel9] Skellerup Nygårde, Linå, jf. særlig signatur på fredningskortet. Landbrugsmaskiner kan krydse trampesporet som hidtil, så samdrift af matr.nr. [matrikel9] Skellerup Nygårde, Linå og [matrikel3] Skellerup By, Linå fortsat kan ske.

§ 10 Naturpleje

Stk. 1. Plejen af naturarealer, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3, skal tilrettelægges med øget biodiversitet for øje.

Stk. 2. Plejemyndigheden bør tilstræbe efter aftale med berørte lodsejere, at der på skovarealer, som efter fredningen ikke drives naturnært, bevares et antal store træer i hele deres levetid og forfald som levested for den flora og fauna, der er knyttet hertil.

Stk. 3. Plejen bør tilstræbe, at der efter aftale med berørte lodsejere skabes udsigtskiler ned gennem slugterne, således at det dramatiske istidslandskab på udvalgte steder kan opleves i en større sammenhæng.

Stk. 4. I områder med stævningstræer bør det sikres, at der etableres nye stævninger på yngre træer, så der finder en foryngelse sted.

Stk. 5. Fredningen er ikke til hinder for, at der med fredningsnævnets forudgående godkendelse kan genskabes den naturlige hydrologi i området.

§ 11 Plejemyndighed og plejeplaner

Stk. 1. Plejemyndigheden kan gennemføre pleje i henhold til den til enhver tid gældende plejebekendtgørelse.

Stk. 2. Plejen kan bl.a. gå ud på etablering af primitive publikumsforanstaltninger med lodsejers samtykke, f.eks. borde, bænke og affaldskurve og opsætning af sædvanlige husdyrhegn og læskure til dyr.

Stk. 3. Mål for naturplejen fremgår af § 10.

§ 12 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.